

MORÁL ÉS SZÜLETÉS.*)

Oroszország lakosságának legnagyobb része a nemzés következményeivel nem sokat törődik, mert erre éppenséggel nincs oka, hiszen a gyermeknevelés gondjaitól a legmesszebbmenőleg mentesíti őket az állam. Az 1927 december 18-i dekrétum ezt a gondoskodást a törvénytelen gyermekekre is kiterjeszti; a törvénytelen gyermek nem szégyen és a törvényesekhez képest nincsen hátrányos helyzetben. Ilyenformán elesnek azok a gátlások, amelyek Európa többi részében morális szempontból a nemi érintkezéseknél többé-kevésbé érvényben vannak, amihez az orosz nagytömegek konzervatív mentalitása is hozzájárulván, — a szovjetbirodalomban teljes mértékben biztosítva van a természetes szaporodás.

*

Oroszországnak ezt a különálló, kedvező helyzetét tudomásul kell vennünk. Tudomásul kell vennünk annál is inkább, mert Nyugat- és Középeurópa államaiban a natalitási viszonyok egyre aggasztóbbakká lesznek és nem nehéz elképzelni azokat a konzekvenciákat, amelyek pl. egy emberöltő múlva be fognak következni.

R. T a g o r e az indusokat jellemző vallásossága alapján kemény kritika tárgyává teszi, hogy „napjainkban nyugaton igen sok olyan asszony van, aki bizonyos lealacsonyítást lát abban, hogy anyává kell lennie, hogy nemét a természet ezen tirannizmusának alá kell vetnie“. Valóban egyre jobban észlelhető, hogy Nyugateurópában a nemi tevékenység természetszabta biológiai céljától, a fajfenntartástól eltávolodik. M a r c u s e a szaporodási ösztönnek ezt az általános gyöngülését nem tekinti biológiai jelenségnek, hanem a mai társadalmi és gazdasági rendszer szükségszerű következményének.

B r e n t a n o-nak előadásom elején említett felfogását, hogy a gazdasági jólét karöltve jár a szülések számának csökkenésével, megcáfolták már a szülések háború utáni számadatai, úgyhogy szívesen térünk vissza W o l f-nak már 1912-ben hangoztatott azon álláspontjához, amely a visszafejlődés okait többek között a s z e x u a l i s m o r á l m e g v á l t o z á s á b a n kereste. Ez a felfogás napjainkban a szülések számának tetemes visszafejlődése és a szexuális morál radikális megváltozása közötti párhuzamosság következtében egyre több hívót talál.

Azok a fix előírások, amelyek szexuális tekintetben az emberek tetteit, főleg mulasztásait meghatározzák, aránylag nem régi keletűek. Menelaos a hűtlen Helenát békésen visszavezeti Spártába és Penelope nem sértődik meg a kérők gyanúsítgató célzásai által. Komoly kutatók tanulmányai alapján elfogadható, hogy minden kultúrnépénél volt olyan korszak, amikor a nő nem volt egy férfihez

*) Harmadik közlemény.

kényszerítve. A kifejezettebb, önállóbb egyéniséggel bíró emberek az örökölt erkölcsösséget — nemi tekintetben — magukra nézve sokszor terhesnek találják. Különösen a szertelenségre hajló művészembereknél és zseniknél észlelhető ez; Petőfi, Goethe, Humboldt gyakran adnak kifejezést ezen felfogásuknak. Mindaddig, amíg az ilyen felfogás kevés emberre vonatkozik, nincs baj, csupán akkor kell káros kihatásaival számolnunk, amikor általánosodik.

Az újabb szexuális morál kialakulásának követésénél a franciaországi vallási emancipációból indulhatunk ki, amely minden más faktornál jobban hozzájárult az erkölcsök szabadságához, aminek egyik részjelensége a nemi élet emancipálódása. A régi uralkodó erkölcsi felfogás mellett a nők csak bizonyos legitim keretek között élhettek nemi életet. A „kettős szexuális morál“-t egyre jobban kikezdte az u. n. haladás, és így egyre tágabbá lettek a nemi és házaselet szabadságának korlátjai. Ez a szabadság szükségszerűen maga után vonta a megtermékenyülés és megtermékenyítés kérdésének racionalizálódását, vagyis társadalmi és gazdasági mérlegelését, de — sajnos — nemcsak az illegitim, hanem a legitim érintkezéseknél is.

Igy szorult lassan-lassan háttérbe a nemi ösztön szerepe a népesedés kérdésének elméleti és gyakorlati előbbrevitelénél, mert hiszen a hangsúly a nemi ösztönről a nemleges nemzési és fajfenntartási akaratra tevődött át. A „nemzeni akarás“ a nemi ösztönnek kétségtelenül morális szint kölcsönöz. A mindenkori szexuális moráltól függ végeredményben a natalitás, és neki van alárendelve a natalitást befolyásoló faktorok érvényre-jutása és kihatása is. Egészen igazságtalanok lennének azonban, ha a mai szexuális morál kialakulásában csak a vallási emancipációnak, az erkölcsi gátlások fokozatos kiesésének és a női nem egyenjogúsítási törekvésének tulajdonítanánk szerepet. Ezeken, a hogy úgy mondjam, lelki momentumokon kívül a mai gazdasági rendszernek és eredménytelenségének is jelentékeny a befolyása. A szigorúan anyagiaskodó és kalkuláló emberek érvei igen erősek és éppen ezért csakis gazdaság-szociális ellenintézkedésekkel hatálytalaníthatók. Nem érzem magam feljogosítva, hogy a gazdasági orvosszerek megbeszélésébe bocsátkozzam, csupán megemlítem, hogy újabban gyakran hallani olyan megoldásról, amely a gazdaságilag agyonterhelt, sokgyermekes és a gyermektelen, illetőleg kevés gyermekes családok anyagi módja között valami kiegyenlítődséfélet óhajt teremteni, az utóbbiaknak és az agglégényeknek megadóztatása által.

*

Eljutottunk tehát oda, hogy a szexuális morál megváltozását kétségtelen okozati kapcsolatban látjuk a gazdasági helyzettel, de éppen ellenkező értelemben, mint ahogy Brentano a „konkurráló élvezetek“ elmélete alapján elképzelte. A változás tényleg a jó módú,

intelligensebb embereknél kezdődött, de később egyre nagyobb néprétegekre terjedt rá. Ezt a helyzetet annál is inkább kellő dignitással kell megítélnünk, mert ez az új morál állandóan terjedőben van, és győzelme — bárha még nem is teljes, mégis — kezd állandósulni. Ha ez a morál jelenlegi keretei között továbbra is tartani tudja magát és egocentrikus megfontolásait továbbra is érvényre tudja juttatni, akkor a natalitás terén egészen rossz következményekre kell elkészülvünk.

A szexuális morálnak generális megváltozása természetesen nem eredményezett mindjárt statisztikailag észrevehető szülésszámcsökkenést, mert hiszen az ilyen kezdet mindig fokozatos és nem határozható meg pontosan. Csak mikor a lakosság nagy tömegei szakítottak a régi szexuális morállal, tehát főképpen a háború utáni években, lett észlelhetővé a natalitás katasztrófális visszafejlődése.

A szexuális morál megváltozása, ami nélkül sohasem értük volna el a szülések számának mai nagyfokú súlyedését, speciálisan nyugati jelenség és — szembeállítva az orosz viszonyokkal — igen feltűnő. A távoli keleten (Kinában, Japánban, Indiában) vallási előírások alapján a család és az ősök kultusza, ami csak sok és elsősorban fiúutód mellett gyakorolható, a születések kérdésére mérvadó szexuális morálnak a gerincét képezi. Itt a nemzés problémája, számolván az egyénnel és az összességgel, teljesen elüt a nyugateurópai egoisztikus felfogástól és mintegy magától úgy szabályozódik, hogy a lakosság folytonos szaporodása biztosítva van. Ha szembeállítjuk Nyugateurópa natalitásviszonyainak állandóan csökkenő tendenciáját Oroszország és a távoli kelet egyre emelkedő szaporodásával, akkor úgy világpolitikai, mint világgazdasági szempontból gondolkozóba kell esnünk.

A népek egymásközötti küzdelmében és versengésében hatalmas fegyver a számbeli túlsúly. Alacsonyabb kultúrájú szomszédaink erejét csak úgy tudjuk valamilyen módon ellensúlyozni, ha a születések számának további csökkenését megakadályozzuk. Bár mily kulturált, ethikus és morális legyen is egy kisszámú nép, el fog súlyedni a kevésbé kvalitatív, de nagyszámú ellenség nyomása alatt. A történelem számos példát nyújt arra, hogy a leigázást, elnyomást, elfoglalást sokszor előzte meg az illető nép számszerű visszafejlődése és szexuális lezüllése.

A felelős vezetőknek legkomolyabb feladata, hogy megszüntessék mindazt, ami az egészséges, természetes nemi- és házasságnak útjában van, tehát a munkanélküliséget, szegénységet, lakásinséget, az alkohol és szennyirodalom által kiváltott, minden felelősség nélküli, anyagiaskodó telhetetlenséget, mert mindez csak fokozza a szexuális nyomort és ennek kapcsán elősegíti a szexuális morál további romlását.

Azonban a gazdasági és szociális reformok — bármily fontosak is — nem elegendők ahhoz, hogy az elnéptelenedés veszedelmét elhárítsák; fontos, hogy általuk a népek morális megújodása bekövetkezzék és egy olyan légkör teremtsődjék, amelyben nemcsak az élni-, hanem a továbbélni-akarás is meglegyen. Valláserkölcsi alapon a szexuálmorál abban az értelemben, hogy a nemi ösztön az emberiség magas ideális feladatainak szolgálatába állíttassék, hatásosan fogja szolgálni a szülések és a szaporodás problémáját, — a szexuális életet teljesen szabadjára hagyó és következményeit számítóan racionalizáló újabb felfogással szemben.*)

(Szeged.)

Steiger-Kazal Dezső dr.

D

*) Irodalom. Bendix: Geburtenregelung. Berlin 1929. (Ref.). — Burgdörfer: Der Geburtenrückgang, Berlin 1929. — Freier: Geschlechtsmoral und Mutterkult. Neue Generation, Jg. 17. Heft 1—2 1921. (Ref.). — Grotjahn: Zur bevölkerungspolitischen Lage Deutschlands. D. med. Woch. 1921. No 1. — Grünbaum-Sachs: Das Sexualproblem der Bevölkerungspolitik. Ztschr. f. Sexualwiss. Bd. 13. Heft 7, 1926. (Ref.). — Hirschfeld: Das neue Russland, 1926. — Höllein: Gegen den Gebährzwang. Berlin 1928. — Kollontaj: Die Sexualmoral und der Kommunismus, Neue Generation, 1923. No 7—9. — Marcuse: Geburtenregelung, die Forderung der Zeit, Stuttgart 1928. (Ref.). — Marcuse: Verh. d. I. internat. Kongr. für Sexualforschung, 1928, Marcus u. Weber. — Niedermeyer: Bisherige Lehren aus der Freigabe des Abortus in Russland, Halle. 1928. (Ref.). — Prinzing: Geburtenrückgang in Deutschland und Frankreich. D. med. Woch. Jg. 49, No 45. — Russel: Ehe und Bevölkerungsfrage, Neue Gener, Jg. 19, Heft 1—4. (Ref.). — Schröder: Das Problem der Unehelichen, 1924. — Széll Tivadar: A mai Magyarország népmozgalma, 1929. — Touton: Der Kampf gegen die Geschlechtskrank., ein Teil der Bevölkerungsfrage, Leipzig. 1918. — Magy. Stat. Közlemények: A magy. szent korona országainak 1913—18. évi népmozgalma, Budapest. 1924. — Wolf: Die neue Sexualmoral und das Geburtenproblem unserer Tage, Jena. 1928.